

Projektivna identifikacija

izv. prof. dr. sc. Goran Arbanas, dr. med., FECMS
psihijatar, psihoterapeut, forenzički psihijatar
grupni analitičar, seksualni terapeut
Klinika za psihijatriju Vrapče

Psihički mehanizmi obrane

- Mehanizmi za ublažavanje i izbjegavanje anksioznosti – oni se aktiviraju kad u nesvjesnim dijelovima ličnosti ustrašenost prijeđe granicu tolerancije
- Djeluju nesvjesno
- Anksioznost potječe iz pritisaka iz okoline ili iznutra na ego (iz ida ili iz superega)
- Kad mehanizmi obrane nisu dovoljni, javljaju se simptomi

- Ego pritisnut zahtjevima (iz ida, superega, vanjskog svijeta) dovodi do pojave tjeskobe, straha, **anksioznosti**

Mehanizmi obrane

- Normalni i adaptivni, patološki
 - Zreli, neurotski, nezreli (primitivni)
 - Dinamični, promjenjivi ili fiksirani, karakterni
-
- **SVI KORISTIMO MEHANIZME OBRANE**

- Prema mehanizmima obrane procjenjujemo dubinu regresije u stanjima bolesti

Potiskivanje (represija)

- Najčešća obrana
- Potiskivanje neželjenih, neugodnih, nepriličnih želja, fantazija, osjećaja, doživljaja
- To više izraženo što je superego stroži
- Na potiskivanje utječu i sociokulturalni čimbenici, tj. stupanj zabrana nije jednak u svim kulturama
- Zbog toga se ne sjećamo ranog djetinjstva
- (neurotska obrana)

- Kad potiskivanje nije dostatno i potisnuti sadržaji dođu u predsvjesno i svjesno, osoba postaje uznemirena, nesigurna, osjetljiva i dobiva simptome

Regresija

- Povratak na ranije stanje, koje ne odgovara kronološkoj dobi
- Normalno npr. spavanje, rekreacija, seks, kreativne aktivnosti
- Kad smo bolesni – netko nam priprema čaj, stavi u krevet
- Djeca u bolnici, kod polaska u vrtić, u školu
- (neurotska obrana)

- Regresija u psihozi je takvog stupnja da nema više veze sa stvarnošću – osoba ne razlikuje sebe od drugih (osjećaj čitanja misli), radi se o regresiji na predobjektni stadij

Projekcija

- Prebacivanje na druge neprihvatljivih osjećaja koje superego ne dopušta
- Iskrivljuje stvarnost u većoj mjeri i zato ometa interpersonalne odnose
- Normalno kod djece (npr. lutka se upiškila, stol je zločest)
- Ogovaranje i predrasude (prema narodima, državama, ...)
- Projekcija na djecu izbora zanimanja
- (primitivna, nezrela obrana)

- Projicirati se mogu negativni sadržaji (agresivni – netko je protiv nas), ali i pozitivni (netko nas zavodi)

Reaktivna formacija

- Preobražaj u suprotno
- Dijete u procesu socijalizacije, stjecanjem kontrole, usmjeruje reaktivnom formacijom potrebu da se zamaže, da uništi u čistoću, urednost i slično
- Reaktivnom formacijom branimo se od poriva koji nisu društveno prihvatljivi
- Npr. Ja to nikad ne bih učinio
- Silna ljubaznost
- (neurotska obrana)

- Katkad je teško razlikovati genuine crte od crta reaktivne formacije (npr. netrpeljivost se transformira u povučенost i izbjegavanje; ljubomora i zavist u popustljivost)
- Genuine crte nastaju identifikacijom
- Jako izraženo branjenje od nečega znak je reaktivne formacije

Identifikacija (poistovjećivanje)

- S drugom osobom ili skupinom: roditeljima, prijateljima, pjevačima, junacima iz literature, sportašima
- Dijelom proizvod diade, nema odvojenosti – identifikacijom naš se ego širi na druge (npr. djetetov uspjeh doživljavamo kao svoj, tragediju prijatelja kao svoju)
- Npr. identifikacija s klubom, narodom, djetetom, ...
- Identifikacija s agresorom
- Identifikacija s izgubljenom osobom u žalovanju

Racionalizacija

- Pronalaženje razloga, opravdavanje
- Branimo se od prepoznavanja pravog izvora određene reakcije ili ponašanja
- Kiselo grožđe i slatki limun
- (neurotska obrana)

Poricanje

- Može biti predsvjesno/svjesno
- Spavanje je poricanje
- Malo dijete okrene glavu i ponaša se kao da nas nema
- U iznimno stresnim situacijama može biti prilagođeo ponašanje
- (primitivna, nezrela obrana)

Negiranje

- Čim neki sadržaj uđe u vijest, on se negira
- Npr. Nikako to nije
- Npr. Ne, tata.

Premještanje

- Porivi, fantazije se pomiču na drugi objekt, a poriv i cilj se ne mijenjaju
- Negativne emocije prema roditeljima premještaju se na autoritete
- Npr. agresija, fobija, somatizacija
- (neurotska obrana)

Sublimacija

- Ciljevi fantazija, želja i poriva se zamjenjuju drugim ciljevima koji su zreliji i društveno prihvatljivi
- Za sublimaciju je potreban zreli ego
- Dovodi do bolje i zrelije adaptacije

- Npr. posao, šport
- Kod osoba s invaliditetom ili nekom bolešću možemo poticati sublimaciju
- U sportu se sublimiraju agresivni, rivalitetni porivi

- (zrela obrana)

- Sublimacija je slična reaktivnoj formaciji, ali se kod sublimacije ne mijenja cilj želje, već se samo usmjerava u zrelo i zdravo ponašanje, a u reaktivnoj se formaciji transformira u suprotno
- Rivalitet u sublimaciji ostaje rivalitet, ali društveno prihvatljiv, u reaktivnoj formaciji se transformira u izbjegavanje bilo kakvog rivaliteta

Humor

- Na duhovit način isticanje osobina ili situacije a što upućuje na pravu bit
- (zrela obrana)

Projektivna identifikacija

- Ona je obrana, ali je više od obrane
- Dolazi do sudjelovanja dvije osobe
- Vrsta je acting outa
- Važna je za psihoterapiju jer aktivno uključuje terapeuta, koji ulazi u emocionalnu interakciju

- Razlika između projekcije i projektivne identifikacije
- /primjer ako se branimo i ne branimo od pacijentove kritike/
- /primjer ako se opravdavano ili ne opravdavano u superviziji za neki propust/grešku koju takvom percipiramo/